

Marija Mojca
Peternel

Odločil sem se za spust v Begunje na Gorenjskem. Tukaj sem naredil napako, ki sem jo dojel šele doma. Nadaljevati bi moral proti planini Prevala, saj je tam, pod najlepšo slovensko goro, Begunjsčico, stičišče Kamniško-Savinjskih Alp in Karavank. Od tam bi se nato moral spustiti v dolino Drage in nadaljevati po poti, ki pelje mimo gradu Kamen do nekdanjega smučišča Krpin.

Po osvojenem hribu s cerkvico sv. Petra nad Begunjami, ki jo opeva v pesmi *Na Gori je pa cerkvica* oziroma *Pri Gorjaku* legenda narodne zabavne glasbe Slavko Avsenik, je sledil zadnji tisočak na samem prečenju Kamniško-Savinjskih Alp, in to je bil Smokuški vrh. Prečenje Kamniško-Savinjskih Alp sem nadaljeval po grebenu Peči (Brezniških Peči), ki ga tudi domačini nepravilno uvrščajo med Karavanke.

Da je bil tisti dan res vroč, sem na zadnjem vrhu grebena Peči, na 863 metrov visokem Malem vrhu, v senci nameril 30 °C. Zato mi ni preostalo nič drugega, kot da sem po spustu z zadnjega vrha s skokom v jezero Završnica zaključil svoje štiridnevno potovanje po Kamniško-Savinjskih Alpah. Sledil je še kratek tek po regionalni cesti mimo Most pri Žirovnici do železniške postaje v Žirovnici.

Na železniški postaji sem med čakanjem na vlak opazoval iz drugih časov zbledelo usmerjevalno planinsko tablo z napisom "Valvazorjev dom 3h" in premišljeval, kako priročno bi bilo, da bi tudi na štajerskem koncu imeli železniško progo, ki bi nas pripeljala do vznožja gora. Z vstopom na vlak sem tako zaključil svoje 240 km dolgo prečenje Kamniško-Savinjskih Alp.

Na poti v realnost sem se z enim očesom že spogledoval z Julijskimi Alpami. Leta 2016 sem prečil slovenske Karavanke, leta 2020 Kamniško-Savinjske Alpe, v bližnji prihodnosti pa sledi prečenje Julijskih Alp. Trasa je okvirno že načrtovana, ampak do takrat me čaka še obilo raziskovanja terena in raznolike literature. ●

Literatura:

- ¹ Fran Kocbek: *Vodnik po kočah Savinjskih Alp*. Goričar & Leskovšek, 1926.
- ² Peter Ficko: *Kamniške in Savinjske Alpe*: planinski vodnik. Planinska založba, 1973.
- ³ Peter Ficko: *Kamniške in Savinjske Alpe*: planinski vodnik. Planinska založba, 1977.
- ⁴ Peter Ficko: *Kamniške in Savinjske Alpe*: planinski vodnik. Planinska založba, 1982.
- ⁵ Peter Ficko: *Kamniške in Savinjske Alpe*: planinski vodnik. Planinska založba, 1988.
- ⁶ Andrej Stritar: *Kamniško-Savinjske Alpe*. Sidarta, 2003.
- ⁷ Vladimir Habjan, Jože Drab, Andraž Poljanec, Andrej Stritar: *Kamniško-Savinjske Alpe*: planinski vodnik. Planinska zveza Slovenije, 2004.
- ⁸ Nino Fijačko: S Štajerskega čez Koroško na Gorenjsko Prečenje slovenskih Karavank. *Planinski vestnik* št. 4, 2017, str. 46–49.
- ⁹ Drago Dretnik. Varstvo pred požarom na planinskih kočah (PowerPoint predstavitev). Planinska zveza Slovenije. https://www.pzs.si/javno/gk/Zbor_gospodarjev/2018/Po%C5%BEarna%20varnost%20na%20planinskih%20ko%C4%8Dah%202018.pdf

Varstvo Alp!

Na prvi pogled se naslov prispevka v zgodovinski rubriki morda zdi nekoliko neprimeren, saj gre vendarle za aktualno, če že ne akutno temo sodobnega sveta. V luči podnebnih sprememb je gotovo že vsakomur jasno, da so potrebni premiki v ravnanju in razmišljanju ljudi, tudi sodobnih obiskovalcev gora, sploh če vemo, da so obiski slovenskega vzpetega sveta iz leta v leto množičnejši.

Skrb za naravo in pozivi v tej smeri niso novotarija sodobne družbe. Že v zgodnjih številkah *Planinskega vestnika* najdemo konkretne pozive po obzirnem ravnanju z naravo. Oktobra 1895 je tako zaslediti klic razumnemu turistu, ki naj med drugim ima na umu svoje dolžnosti in naj v planinah ravna tako, da ne uničuje narave. Poziv z naslovom, ki smo si ga za članek izposodili iz *Laibacher Zeitung*, je prav tako izšel leta 1895 pred začetkom turistične sezone. Gre za objavo v osrednjem nemškem časopisu takratnega slovenskega prostora, ki je bil namenjen predvsem meščanom in ga večinoma niso brali na podeželju. A če vemo, da so takratni *turisti* bili večinoma iz vrst meščanstva, ki so za to prostočasno dejavnost imeli poleg zanimanja in časa tudi materialne možnosti, je dopis naslavljal pravo ciljno skupino.

Povod za pisanje so bile vedno pogostejše pripombe članov nemško-avstrijskega planinskega društva o slabem stanju vzpetega sveta, ki so mu botrovali vse številčnejši in neozaveščeni obiskovalci. Množično razbijanje praznih steklenic je povzročilo, da so bili zelo obiskani gorski vrhovi in njihova okolica tlakovani s črepinjami. Podobno je bilo na počivališčih ob poteh, kjer je bilo komaj najti košček tal, ki ni bil preplaten s črepinjami. Društvo je ugotavljalo, da je bil to pogosto tudi razlog poškodb. Zavedali so se, da bodo ob nespremenjenem ravnanju v prihodnje tovrstne poškodbe še pogostejše. Druga težava so bili ostanki *provianta* – hrane: številne prazne pločevinke, ribje konzerve, odpadni papir, jajčne lupine in razni olupki. Z namenom osveščanja je društvo s tem

dopisom še pred začetkom sezone želelo apelirati na vse, ki so se nameravali odpraviti v gore. Obiskovalce gora je pozvalo, naj praznih steklenic ne mečejo v prepad ali razbijajo na skalah, ampak naj jih položijo na za to določena mesta na počivališčih. Od tam jih bodo v dolino odnesli vodniki, ki bodo s tem tudi malce zaslužili. Podobno je veljalo za ostanke hrane in druge odpadke, za katere so obstajala zbirališča v bližini koč.

Današnji bralec lahko v objavljenem pozivu razbere vsaj dve informaciji. Malo manj očiten je podatek o vsebini nahrbtnika takratnih obiskovalcev gora, predvsem kaj so na prelomu stoletja v gorah jedli takratni turisti. Bolj očiten je seveda poziv oziroma nujna prošnja za varstvo narave, ki spominja na današnje tovrstne pozive. Že res, da sodobni gorohodci uporabljajo moderne materiale, ki so lažji kot na primer steklenice, a so naravi prav tako neprijazni. Glede na dejstvo, da je obisk vzpetega sveta danes zelo množičen, je seveda povsem razumljivo, da za odpadke ne morejo več skrbeti vodniki, pač pa je zanje odgovoren vsak posameznik.

Pozivi po varstvu narave so bili tudi redna točka dnevnih redov občnih zborov planinskih društev. Tako je na zboru osrednjega društva v Ljubljani načelnik dr. Tomišek leta 1913 pozdravil akcijo v zvezi z varstvom planinske flore in hkrati obljubil, "da se bode osrednji odbor vsekakor resno bavil s to zadevo in stopil rade volje v stik z muzejskim društvom in z deželno vlado ter deželnim odborom, da se doseže čimprej zakonito varstvo planinske flore, takisto upa, da se v kratkem ustanovi na primernem mestu planinski vrt."

Muzejsko društvo za Slovenijo je za "varstvo prirode" pod vodstvom prof. Seidla leta 1921 sestavilo odlok,

v katerega je privolilo tudi Slovensko planinsko društvo. Društvo je namreč ugotavljalo, da je "varstvo prirode postalo potrebno spričo nesmotrenega puščanja in uničevanja že pred svetovno vojno". Slabe razvade "in zle posledice, ki pretijo, da oropajo naše lepe pokrajine najznačilnejšega živalskega in rastlinskega nakita, je treba s trdno voljo in z vsemi sredstvi zaježiti in ustaviti. Naše gore, naši gozdovi, naše poljane naj ohranijo kolikor mogoče svoje prirodno lice in naj ne zamro v neme pokrajine."

V ta namen je bilo predlagano zavarovanje nekaterih rastlin, divjačine, ptic ter ureditev ribolova po zgledu drugih držav, na primer Švice. Nadalje je društvo ugotavljalo, da "mnogokateri izletniki brezobzirno trgajo po cvetličnih livadah; pa preden še dospejo domov, pomečejo kar svežnje zvenelih cvetlic proč".

Na ljubljanskem trgu je bilo tako opaziti jerbese cvetlic, izravnanih dostikrat s koreninami; na gorenjskih postajah pa so ponujali šopke očnic (planik), ki so bile mnogokrat izravnane cele iz zemlje. Po naših Alpah se je nabiralo tudi cele koše zdravilnih rastlin s koreninami in koreninami. Zato v Kamniških planinah ni bilo več mogoče najti neke vrste lepих sviščev in podobno se je zgodilo tudi z alpsko možino. Društvo se je balo, da "ako bo šlo to skrunjenje prirode dalje, bodo naše krajine kmalu gole in neme". Kot vidimo, se pozivi za varovanje okolja ne razlikujejo veliko od današnjih. Tako kot danes so tudi takrat trkali na vest obiskovalcev gora. V tem vidimo visoko zavedanje o pomembnosti narave in strah pred popolnim propadom. Naj bo zaključni apel tega članka hkrati prošnja sodobnim obiskovalcem gora, naj odpadke vedno odnesejo s seboj v dolino ter vedno spoštujejo in varujejo naravo. ●

Planika
Foto Oton Naglost